

QUẢN LÝ KỸ THUẬT MÁY, THIẾT BỊ PHỤC VỤ SẢN XUẤT NÔNG NGHIỆP

TS. Bùi Việt Đức
Viện phát triển công nghệ Cơ – Điện
Học viện Nông nghiệp Việt Nam

Đặt vấn đề

Cơ giới hoá sản xuất nông nghiệp là một nội dung quan trọng, gắn kết chặt chẽ với quá trình hiện đại hóa nông nghiệp, công nghiệp hóa nông thôn; thay thế lao động thủ công, thay đổi tập quán canh tác lạc hậu để sử dụng có hiệu quả đất đai, tài nguyên, giảm thiểu ô nhiễm môi trường.

Trong những năm qua cùng với sự tăng trưởng của sản xuất nông nghiệp, cơ giới hóa nông nghiệp có bước phát triển nhanh cả về số lượng và chất lượng, đáp ứng các yêu cầu giải quyết khâu lao động nặng nhọc, tính thời vụ khẩn trương góp phần nâng cao năng suất lao động, chất lượng, hiệu quả và sức cạnh tranh của nông sản hàng hóa.

Tuy nhiên, sự phát triển còn thiếu tính đồng bộ, bền vững, hệ thống trang thiết bị máy móc, mức độ cơ giới hóa không đồng đều ở các khâu công việc, và đặc biệt là vấn đề quản lý kỹ thuật hệ thống máy, thiết bị phục vụ sản xuất nông nghiệp chưa thực sự được quan tâm và thực hiện đầy đủ, dẫn đến sự mất an toàn và không hiệu quả trong khai thác sử dụng máy.

Thực trạng công tác quản lý kỹ thuật máy nông nghiệp

Quản lý kỹ thuật bao gồm những hoạt động quản lý đối với toàn bộ các phương tiện kỹ thuật và các lĩnh vực có liên quan trong sản xuất nông nghiệp. Công tác quản lý kỹ thuật bao quát toàn bộ các giai đoạn trong quá trình tạo lập, sử dụng, nhân rộng và thay thế các phương tiện kỹ thuật cũng như công nghệ sản xuất, thực chất là tổng hợp các phương pháp và phương tiện để thực hiện những hoạt động nhất định nhằm duy trì trạng thái làm việc ổn định, nâng cao năng suất, chất lượng công việc, bảo đảm cho sản xuất liên tục, an toàn, đạt hiệu quả cao. Hiện trạng công tác quản lý kỹ thuật máy trong sản xuất nông nghiệp hiện nay được thể hiện qua các nội dung sau:

- Hoạt động tạo lập hệ thống phương tiện kỹ thuật, nhằm tạo ra năng lực sản xuất cần thiết cho sản xuất nông nghiệp

Những hoạt động trong nhóm nội dung này chủ yếu liên quan tới việc xác định nhu cầu về trang bị mới và bổ sung trang bị kỹ thuật cho đơn vị sản xuất (doanh nghiệp nông nghiệp, hợp tác xã). Hiện tại mới chỉ có một số doanh nghiệp sản xuất nông nghiệp quy mô lớn như tập đoàn Hoàng Anh Gia Lai, VinGroup, TH, Vinamilk...vv, đã tiếp cận và thực hiện tốt vấn đề này, số còn lại là các doanh nghiệp vừa và nhỏ, hoạt động này còn mang tính tự phát, việc tạo lập hệ thống phương tiện kỹ thuật chưa dựa trên cơ sở dự báo nhu cầu và cạnh tranh trên thị trường cũng như chiến lược và mục tiêu của doanh nghiệp, dẫn đến tình trạng đầu tư trang bị nhỏ lẻ, không đồng bộ, chỉ nhận được các trang bị thị trường có, không phù hợp yêu cầu sản xuất, hiệu quả sử dụng thấp.

- Công tác phân loại và theo dõi phương tiện kỹ thuật của doanh nghiệp

Là một nội dung có ý nghĩa rất quan trọng trong quản lý kỹ thuật bởi mỗi doanh nghiệp luôn phải sử dụng và quản lý rất nhiều loại thiết bị và công nghệ với những tính năng, công dụng khác nhau, nguồn gốc khác nhau, trình độ kỹ thuật và tình trạng vật chất khác nhau. Cũng giống như hoạt động tạo lập, phần lớn các doanh nghiệp sản xuất quy mô vừa và nhỏ chưa xác định rõ những tiêu chí phân loại, đó có thể là nơi sử dụng, công dụng của trang thiết bị, thời gian sử dụng thiết bị, tình trạng sử dụng thiết bị (thiết bị sử dụng ổn định, thiết bị hư hỏng, thiết bị dư thừa, ...) và hầu hết máy móc trang bị không được mã hóa, không có hồ sơ theo dõi thiết bị. Đây cũng là nguyên nhân chính dẫn đến việc không chủ động trong xây dựng kế hoạch, quy trình, tiến độ khai thác sử dụng, bảo dưỡng sửa chữa thay thế thiết bị.

- Hoạt động xây dựng và triển khai công tác khai thác, sử dụng các phương tiện kỹ thuật của doanh nghiệp.

Trong hoạt động này, nhiều doanh nghiệp sản xuất nông nghiệp chưa giải quyết tốt những vấn đề như tương quan giữa năng lực sản xuất và mức huy động năng lực sản xuất, tương quan giữa trang thiết bị hoạt động và trang thiết bị dự phòng, các quyết định được đưa ra còn thiếu cơ sở, chưa dựa trên năng lực sản

xuất mà doanh nghiệp có, nhu cầu trên thị trường, tập quán sản xuất, quan hệ liên kết hợp tác chuyên môn hóa của doanh nghiệp, chiến lược hoạch định tổng hợp trong sản xuất, tính chất công việc và yêu cầu đối tượng tác động, chưa thực hiện đầy đủ việc phân tích và đánh giá tình trạng sử dụng, khai thác trang thiết bị, phân tích hiệu quả sử dụng chúng và dự kiến kế hoạch bảo dưỡng, sửa chữa thay thế, hiện đại hóa chúng, chưa thực sự quan tâm đến đào tạo bồi dưỡng nâng cao trình độ tay nghề và ý thức làm việc chuyên nghiệp của đội ngũ cán bộ kỹ thuật. Các hạn chế trên có ảnh hưởng lớn đến an toàn và hiệu quả sử dụng máy, năng suất chất lượng công việc giảm, chi phí lao động tăng, mất an toàn và không ổn định trong vận hành.

- Công tác xây dựng và thực hiện chế độ bảo trì, bảo dưỡng để đảm bảo khả năng hoạt động của các phương tiện kỹ thuật

Nội dung công việc này chưa được thực hiện nghiêm túc đầy đủ, thể hiện qua tỷ lệ máy hư hỏng trong thời gian vận hành cao, người sử dụng thường chỉ đem máy đi sửa chữa khi đã hư hỏng, làm tăng chi phí sửa chữa, bị động trong sử dụng và lãng phí lớn về thời gian vận hành máy.

- Cải tiến, đổi mới và nâng cấp hệ thống phương tiện kỹ thuật của doanh nghiệp

Bao gồm việc tổ chức công tác nghiên cứu, cải tiến thiết bị và việc thực hiện ứng dụng các sáng kiến cải tiến kỹ thuật và công nghệ ở cấp độ doanh nghiệp cũng như các bộ phận trực tiếp sử dụng trang thiết bị. Hoạt động này đã và đang được triển khai ở mức độ hạn chế do doanh nghiệp chưa thực sự quan tâm, chưa ý thức được tầm quan trọng của nội dung này có tác động quyết định đến sự phát triển của doanh nghiệp, dẫn đến tình trạng hệ thống trang thiết bị không được cải tiến nâng cấp, hoạt động kém hiệu quả, không đáp ứng được với yêu cầu sản xuất thực tế.

- Công tác xây dựng và thực hiện chế độ đánh giá, đánh giá lại, hạch toán và phân bổ chi phí sử dụng các phương tiện kỹ thuật và công nghệ của doanh nghiệp. Hiện tại các doanh nghiệp nhỏ và vừa thường kết hợp kiểm kê cuối năm để đánh giá trang thiết bị của mình. Đây thực ra chỉ là việc quản lý hành chính

đối với trang thiết bị. Nó cho phép doanh nghiệp tiết kiệm thời gian, nhưng không có tác dụng thiết thực tới việc trang thiết bị bởi việc đánh giá tình trạng kỹ thuật thường chỉ rất khái quát, hoàn toàn không có những nhận xét, đánh giá về tình trạng kỹ thuật, về các thông số kỹ thuật và khả năng huy động/ khai thác công suất, tính năng của thiết bị.

- Thái loại, thay thế hệ thống phương tiện kỹ thuật của doanh nghiệp theo yêu cầu sản xuất

Là công việc chuyển đổi, thay thế trang thiết bị đang khai thác, sử dụng bằng những trang thiết bị mới thường gắn với việc cải tiến, hiện đại hóa hoặc có thể thay thế bằng những loại trang thiết bị mới hoàn toàn sau một chu kỳ làm việc. Tuy nhiên trên thực tế hiện nay ở các doanh nghiệp, phần lớn máy móc thiết bị có thời gian sử dụng kéo dài hơn dự kiến, chỉ được thái loại thay thế khi hư hỏng hoặc không còn giá trị sử dụng, việc làm này có thể làm giảm chi phí đầu tư nhưng có ảnh hưởng nhiều đến chất lượng công việc, chi phí sản xuất cao, kìm hãm việc đổi mới công nghệ, không tạo ra được sự cạnh tranh của sản phẩm.

Giải pháp thực hiện hiệu quả công tác quản lý kỹ thuật

Hình thành các đơn vị sản xuất nông nghiệp có tổ chức bài bản, đầy đủ tư cách pháp nhân, năng lực về trang thiết bị và nhân lực, có khả năng tiếp nhận, giải quyết và thực hiện tốt các yêu cầu, nhiệm vụ của sản xuất nông nghiệp theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

Đẩy nhanh tiến độ đầu tư cơ giới hoá nông nghiệp theo hướng đồng đều ở tất cả các lĩnh vực trồng trọt, chăn nuôi, nuôi trồng thủy sản, và đồng bộ ở tất cả các khâu của quá trình sản xuất như: làm đất, gieo trồng, tưới tiêu nước, chăm sóc, thu hoạch, bảo quản, chế biến.

Xác định chủ thể của quá trình đầu tư, quản lý sử dụng máy nông nghiệp là hộ nông dân, trang trại, hợp tác xã nông nghiệp và doanh nghiệp sản xuất nông nghiệp, trên cơ sở hợp tác, liên kết sản xuất, để sử dụng máy có hiệu quả cao.

Nâng cao năng lực quản lý, kỹ thuật sử dụng, bảo quản và sửa chữa máy nông nghiệp cho các chủ đầu tư máy nông nghiệp thông qua các hoạt động đào tạo, tập huấn kỹ thuật bằng các nguồn kinh phí phối hợp từ các cấp ngành địa phương và các công ty, doanh nghiệp.

Đào tạo đội ngũ công nhân sửa chữa dịch vụ máy nông nghiệp, đồng thời củng cố, thiết lập hệ thống mạng lưới các cơ sở phân phối, cung cấp, bảo hành, sửa chữa máy đáp ứng yêu cầu thay thế, sửa chữa máy thuận lợi cho người sử dụng. Tổ chức tham quan học tập kinh nghiệm cơ giới hóa nông nghiệp của các doanh nghiệp trong khu vực. Khuyến khích doanh nghiệp nghiên cứu đầu tư và phát triển công nghiệp cơ khí chế tạo máy nông nghiệp, hỗ trợ lãi suất vay mua máy móc thiết bị phục vụ cơ giới hóa sản xuất nông nghiệp cho nông dân.

Doanh nghiệp sản xuất nông nghiệp phải quyết định lựa chọn hình thức bảo trì, bảo dưỡng trang thiết bị, xây dựng kế hoạch bảo trì, bảo dưỡng cụ thể cho trang thiết bị nói chung và những trang thiết bị chủ yếu, xây dựng và thực hiện kế hoạch cung ứng các phụ tùng thay thế, tổ chức lực lượng cán bộ, chuẩn bị kinh phí và các điều kiện tổ chức khắc phục vụ cho công tác bảo trì, bảo dưỡng trang thiết bị.

Trang thiết bị kỹ thuật của doanh nghiệp cần được liên tục cải tiến, thải loại và thay thế, định kỳ đánh giá xác định giá trị còn lại của từng trang thiết bị chủ yếu và từng nhóm trang thiết bị cũng như toàn bộ trang thiết bị kỹ thuật của doanh nghiệp. Doanh nghiệp cũng cần tổ chức đánh giá mức độ hao mòn, mức độ hỏng hóc, công dụng thực tế, khả năng sử dụng, yêu cầu bảo trì, bảo dưỡng cũng như giá trị thực tế của những thông số kinh tế- kỹ thuật chủ yếu của các trang thiết bị. Những thông tin này là cơ sở quan trọng cho các quyết định khác về sử dụng và hạch toán chi phí sử dụng trang thiết bị kỹ thuật.

Kết luận

Công tác quản lý kỹ thuật trong doanh nghiệp sản xuất nông nghiệp là nội dung có tính cấp thiết, cần được thực hiện thường xuyên cho toàn bộ các giai đoạn trong quá trình tạo lập, sử dụng, nhân rộng và thay thế các phương tiện kỹ

thuật, góp phần thúc đẩy cơ giới hóa sản xuất nông nghiệp phát triển đồng bộ, bền vững và hiệu quả./.